

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par Eiropas Savienības dzīvnieku aizsardzības un labturības stratēģiju 2012.–2015. gadam”

COM(2012) 6 final

(2012/C 229/20)

Ziņotājs: **José María ESPUNY MOYANO kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2012. gada 19. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai par Eiropas Savienības dzīvnieku aizsardzības un labturības stratēģiju 2012.–2015. gadam”

COM(2012) 6 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 11. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 481. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 23. un 24. maijā (23. maija sēdē), ar 146 balsīm par, 3 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Kopumā EESK atzinīgi vērtē Komisijas iesniegto dzīvnieku labturības stratēģiju. Tā atbalsta patērētāju pamatoto vēlmi iegādāties nekaitīgu pārtiku, kā arī tādu Eiropas stratēģiju, kas vērsta uz kvalitāti.

1.2 EESK uzskata, ka problēmas rada spēkā esošo standartu īstenošana, jo trūkst atbalsta to piemērošanai un samazinās Kopienas ražojumu konkurētspēja.

1.2.1 Trūkst instrumentu, ar kuriem varētu kompensēt Kopienas lopkopības produktu konkurētspējas samazināšanos, jo tirgus neabsorbē papildu izmaksas, ko rada ES politika dzīvnieku labturības jomā (“EUPAW” — *abreviatūra angļu valodā*). Ir pamatotas bažas zaudēt vēl lielāku iekšējā, kā arī eksporta tirgus daļu. Nav skatīti ne darba tirgus nosacījumi, ne darba apstākļi.

1.2.2 EESK vēlreiz atkārtoti, ka visiem importētajiem produktiem ir jāatbilst tiem pašiem ražošanas noteikumiem, kas paredzēti ES ražojumiem, uzsverot savstarpīguma pieeju tirdzniecības nolīgumos.

1.3 Būtiska šīs stratēģijas daļa ir uzņēmēju, darba ņēmēju un iestāžu pārstāvju pastāvīga apmācība dzīvnieku labturības jomā. EESK vērs uzmanību arī uz to, ka ir svarīgi novirzīt daļu no sadarbības līdzekļiem trešo valstu iestāžu pārstāvju, darba devēju un darba ņēmēju apmācībai par labturību lopkopībā.

1.4 Kopienas noteikumu īstenošanai ir nepieciešama finanšu resursu pielāgošana, lai ražotāji varētu veikt vajadzīgos

ieguldījumus un kompensēt papildu izmaksas. KLP ir jāsniedz nepieciešamais atbalsts šai stratēģijai un atbilstoši jānovērtē tās nozīme.

1.5 Ir jāizstrādā saziņas stratēģija, pievēršot galveno uzmanību sabiedrības bažu kļiedēšanai, ņemot vērā gan zinātniskos pētījumus un progresu šajā jomā, gan ražotāju, darba ņēmēju un patērētāju atšķirīgos viedokļus. Saziņu nevar reducēt uz obligātās marķēšanas ieviešanu. Ir jāizstrādā saskaņotas patērētāju informēšanas programmas, kas palīdz viņiem pieņemt rūpīgi pārdomātus lēmumus, ņemot vērā iespējami vairāk faktoru. Lauksaimniecības produktu noieta veicināšanas fondi var aktīvi veicināt to, lai ražīgās nozares piedalītos šā uzdevuma veikšanā.

1.6 EESK uzskata, ka Eiropas references centru tīklā vajadzētu ļaut iesaistīties visiem sociālajiem partneriem un patērētājiem, un ka šim tīklam ir būtiska loma dzīvnieku labturības stratēģijas veidošanā, jo tas

a. koordinē dažādu ES pētniecības centru darbību,

b. veicina standartu ieviešanu (konkrētu rādītāju izstrāde, uzņēmēju, darba ņēmēju un amatpersonu apmācība),

c. palīdz izvērtēt tiesību normu sociālekonomisko ietekmi un ietekmi uz konkurētspēju,

d. atbalsta informācijas un saziņas pasākumus.

1.7 Pārtikas ķēdes vājāko posmu stiprināšana veicinātu to papildu izmaksu taisnīgāku pārdali, ko rada dzīvnieku labturības standartu piemērošana, tādējādi saglabājot ražošanas struktūru un attīstot lauku teritorijas.

1.8 Atzinīgi vērtējamie Komisijas centieni vienkāršot tiesību aktus neatbilst Komisijas nodomam pilnveidot spēkā esošos noteikumus un paplašināt to darbības jomu, iekļaujot tajā papildu dzīvnieku sugas.

2. Paziņojuma kopsavilkums

2.1 Komisijas paziņojuma mērķis ir iezīmēt EUPAW attīstības virzienus, turpinot 2006.–2010. gada rīcības plāna īstenošanā iesākto.

2.2 Šajā dokumentā norādīts, ka ES ir paveikusi nozīmīgu darbu dzīvnieku labturības atbalsta jomā. Dokumentā secināts, ka EUPAW piemērošana visās dalībvalstīs nav vienāda un ka obligātie standarti nav īstenoti noteiktajos termiņos. Tomēr vajadzētu izvērtēt, vai nediferencēta pieeja var radīt labākus rezultātus dzīvnieku labturības jomā.

2.3 ES dzīvnieku labturības politikas novērtējumā secināts, ka labturības standartu ievērošana lopkopības un eksperimentālajā sektorā radījusi papildu izmaksas.

2.4 Ir arī norādīts, ka patērētāju lēmumu iegādāties kādu preci galvenokārt nosaka cenas kritērijs, un ka dzīvnieku labturība ir tikai vēl viens no faktoriem, kas nosaka konkrētu produktu izvēli.

2.5 Dokumentā norādīts, ka tiesību akti ir jāvienkāršo, bet tajā pašā laikā ir minēts, ka jārisina tādi jautājumi kā, piemēram, tā personāla kompetence, kura darbs saistīts ar noteiktu sugu dzīvniekiem vai noteiktā veidā audzētiem dzīvniekiem, un dalībvalstu inspektoru un tehnisko darbinieku apmācība.

2.6 Ņemot vērā iepriekš sacīto, ir izklāstīti stratēģiskās rīcības veidi šādās divās jomās:

— tiesību aktu un to piemērošanas vienkāršošana,

— Komisijas īstenoto pasākumu stiprināšana.

3. Vispārējās piezīmes

3.1 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas stratēģisko dokumentu un tās nodomu uzlabot aspektus, kas varētu palīdzēt sasniegt ES mērķus šajā jomā.

3.2 Tā atbalsta patērētāju pamatoto vēlmi iegādāties nekaitīgu pārtiku, kā arī tādu Eiropas stratēģiju, kas vērsta uz kvalitāti. Tomēr tā aicina Komisiju atzīt, ka augstāka pārdošanas cena retos gadījumos kompensē izmaksu palielinājumu, ko dzīvnieku labturības stratēģija ir radījusi ražotājiem. Turklāt Eiropas lopkopībai kaitē savstarpīguma trūkums tirdzniecības nolīgumos ar trešām valstīm.

3.3 EESK pauž nožēlu, ka Komisija savā paziņojumā nav skaidri norādījusi strādājošo darba apstākļus, jo tieši viņi aprūpē dzīvniekus. Turklāt ir stingri jāpieprasa pastāvīga papildus apmācība un tādu jaunu prasmju apguve, kas nepieciešamas priekšlikumā minēto izmaiņu panākšanai.

3.4 EESK atzinīgi novērtē aicinājumu vienkāršot Kopienas tiesību aktus dzīvnieku labturības jomā, kā arī uzlabot ES lauksaimniecības konkurētspēju. Tomēr šajā stratēģijā nav pienācīgi aplūkoti daži jautājumi, kuri ir uzsvērti Ziņojumā par ES dzīvnieku labturības politikas izvērtējumu un kuriem vajadzētu kļūt par prioritāti 2012.–2015. gadā.

3.5 Komisija atzīst dažus trūkumus Rīcības plāna un EUPAW rezultātos, uzsverot to, ko tā dēvē par “galvenajiem kopīgajiem cēloņiem, kas ietekmē dzīvnieku labturību Savienībā”, tomēr tā nav ierosinājusi veikt to padziļinātu analīzi un tāpēc nesniedz atbilstošus risinājumus konstatētajām problēmām.

3.5.1 Komisija secina, ka, neraugoties uz ilgiem pārejas periodiem un piešķirto atbalstu, dalībvalstis nav pilnīgi piemērojušas attiecīgos tiesību aktus. Tomēr paziņojumā nav kritiski izanalizēta reālā sociālekonomiskā un ražošanas situācija dažādās ES dalībvalstīs. Tajā ir minēts tikai tas, ka “ļoti svarīgi ir kultūrā atzīt dzīvnieku labturības aspektus” un ka tas nosaka atšķirības dalībvalstīs. Komisija dokumenta tekstā nav norādījusi tādu aspektus kā lopkopības sistēmu daudzveidība, pilsoniskās prasības, komerciālās priekšrocības, ko rada obligāto dzīvnieku labturības standartu piemērošana, vai atbalsts pielāgošanās pasākumiem, kas visā ES teritorijā nav vienveidīgs.

3.5.2 ES dzīvnieku labturības politika daudz vairāk jāorientē gan uz tirgu, gan uz patērētāju drošību. Ir būtiski, lai ražotājiem kompensētu ražošanas papildu izmaksas, un patērētāji būtu informēti par ražotāju īstenotajiem uzlabojumiem un ieguldīto darbu, kā arī par atbilstīgi Eiropas modelim saražoto pārtikas produktu augstāko pievienoto vērtību. Arī līdzsvars pārtikas ķēdē ir būtisks, bet pašlaik tas neeksistē.

3.5.3 Komisijas paziņojumā paustā vēlme vienkāršot dzīvnieku labturības noteikumus ir pretrunā minētajam nodomam paplašināt to piemērošanas jomu, iekļaujot tajā vairāk sugu, un sīkāk izstrādāt spēkā esošos noteikumus. Stratēģijā nav iekļauts EUPAW novērtējuma ziņojumā sniegtais ieteikums noskaidrot iespējas ar nelegislatīviem pasākumiem papildināt spēkā esošos tiesību aktus, piemēram, izmantojot, attiecīgās nozares pušu līgumus, vērtību ķēdes posmos iesaistīto uzņēmumu līgumus, līgumus ar sociālajiem partneriem, patērētāju organizācijām, un pārvaldes iestādēm. Tādējādi varētu sasniegt vēlamos rezultātus, nepalielinot normatīvo slogu.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Budžets, ko ES ir atvēlējusi dzīvnieku labturības atbalstam (EUR 70 miljoni gadā) ir skaidrā pretrunā tam ieguldījumu apjomam, kas vajadzīgs dzīvnieku labturības īstenošanai, un vēl

lielākā pretrunā izmaksām, ko likumdošana rada lopkopības nozarei (saskaņā ar EUPAW novērtējumu tie ir EUR 2800 miljoni). Stratēģijā nav ieteikti konkrēti un reāli pasākumi, kas būtu jāveic, lai atrisinātu izmaksu palielināšanās un īstenošanas atbalsta trūkuma problēmu.

4.2 Lai uzlabotu ražotāju konkurētspēju, ir jāoptimizē EUPAW sinerģija ar kopējo lauksaimniecības politiku. KLP pēc 2013. gada ES ir jāpieņem līdzsvarota nostāja dzīvnieku labturības jomā. Jānodrošina, lai lopkopjiem un uzņēmējiem būtu pieejami palīdzības pasākumi un lai budžets būtu pietiekami liels EUPAW piemērošanai. Jāņem vērā ekonomiskās sekas, ko ražotājiem radīs papildu izmaksas, un jāparedz pietiekams atbalsts viņu ieņēmumiem, īstenojot atbilstošu cenu un tirgus politiku un/vai tiešo atbalstu.

4.3 EESK piekrīt, ka ir jāvienkāršo regulējums. Ja to izstrādās atbilstoši, tas veicinās EUPAW īstenošanu. Tāpēc, veicot turpmākas darbības EUPAW jomā, ir jāizpēta katra ierosinātā pasākuma ietekme un, vajadzības gadījumā, ar to saistītais ražotāju zaudēšanas risks, un vajadzīgās kompensācijas šo pasākumu īstenošanas gadījumā, kā arī ir jāņem vērā ir tas, cik augstu ES vērtē patērētāju veselību un drošību.

4.4 Iekļaujot stratēģijā zinātniskos rādītājus, kuru pamatā būs ražošanas rezultāti, nevis apstākļi, būs iespējams īstenot vienkāršošanu un palielināt elastīgumu, kas nepieciešams, lai uzlabotu ES lopkopju konkurētspēju, taču ir jāņem vērā sociālekonomiskās sekas, ievērojot vispārējo situāciju lauku saimniecībās, ne tikai atsevišķus faktus. Šie rādītāji ir jāizstrādā sadarbībā ar uzņēmējiem, tiem jābūt vienkāršiem, praktiskiem un viegli piemērojamiem, un tie nedrīkst lopkopjiem radīt papildu izmaksas. Šiem rādītājiem jābūt piemērojamiem dažādām dzīvnieku sugām un ražošanas sistēmām, kā arī viegli izskaidrojamiem un atveidojamiem (tie nedrīkst būt atkarīgi no tā, kā cilvēks uztver dzīvnieku labturību).

4.5 *Welfare Quality* projekta rezultāti ir interesanti kā atsauces materiāls, bet dzīvnieku labturības aktuālie rādītāji ir jāuzlabo un jāvienkāršo, lai tie būtu piemērojami lauku saimniecībām. Ir jāsaskaņo kritēriju interpretēšana un piemērošana dažādās dalībvalstīs, lai garantētu to derīgumu un to piemērojamību visos gadījumos.

4.6 Šīs stratēģijas uzdevums ir uzlabot koordināciju, izsekojamību, pārredzamību un saziņu dzīvnieku labturības jomā ES, iesaistot pārvaldes iestādes, sociālekonomiskos partnerus un patērētājus un tādā veidā nodrošinot labākas zināšanas, precīzāku informāciju un noteikumu pareizu piemērošanu. References centriem var un vajag būt būtiskai lomai šā mērķa

sasniegšanā. Papildus dokumentā norādīto uzdevumu (atbalsts mācību iestādēm un pētniecības rezultātu izplatīšana) veikšanai, šiem centriem ir arī jānodrošina koordinācija, pārraudzība un informācijas sniegšana. Tiem ir jāizmanto pašreizējās struktūras, lai neradītu papildu izmaksas.

4.7 References centri varētu arī sniegt konsultācijas par labturības noteikumu praktisku piemērošanu un izvērtēt to. Lai sniegtu ieteikumus, lietišķie pētījumi jāpapildina ar zinātniskajiem pētījumiem. Ņemot vērā darbu, kuru jau ir izdarījis SANCO ĢD un Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes zinātniskā apakškomisija dzīvnieku veselības un labturības jomā (AHAW), šim tīklam ir jākoordinē mēģinājumi izmantot jaunas metodes un jānovērtē dzīvnieku labturības standartu ietekme. Nozares uzņēmēji sniedz lielu ieguldījumu lietišķajā pētniecībā. Viņi ir aktīvi jāiesaista tiesību aktu projektu un pētījumu un viņiem ir jāparedz ES līdzekļi dzīvnieku labturības jomā.

4.8 EUPAW izvērtējumā ir ieteikts ar ieinteresētajām personām izstrādāt saistību plānu attiecībā uz katru ES dzīvnieku labturības politikas aspektu un, vienojoties ar ieinteresēto personu grupām, izvērtēt nepieciešamību laika gaitā izstrādāt jaunus saistību veidus. Kompetentajām iestādēm un nozares uzņēmējiem ir jāsaģatavo vadlīnijas, kas dod iespēju līdz noteiktā termiņa beigām pakāpeniski piemērot noteikumus un atvieglot iepriekšēju koordināciju un problēmu risināšanu. Tajās jāparedz arī *a posteriori* inspekcija un pārbaudes, kā arī uzņēmēju un dalībvalstu atbildīgo personu apmācība, lai noteikumus būtu iespējams pienācīgi īstenot.

4.9 Lai uzlabotu ES ražojumu konkurētspēju, ir būtiski atbalstīt starptautisko sadarbību. Tāpēc 2012.–2015. gada stratēģijā ir jānosaka konkrētas darbības, lai nodrošinātu dzīvnieku labturības aspektu iekļaušanu divpusējos tirdzniecības nolīgumos, kurus ES slēdz PTO ietvaros. Tīkmēr ir jāņem vērā turpmāk izklāstītais.

4.9.1 Izvērtējumā ir norādīts, ka ir jāizveido mehānismi, lai palīdzētu tām ES nozarēm, kuras visvairāk apdraud imports vai iespējamā tirgus daļas zaudēšana, — jo īpaši olu un olu produktu ražotājiem. Stratēģijā nav ierosināti līdzekļi pret konkurētspējas mazināšanos, ko izraisa tādu produktu imports no trešām valstīm, kuri neatbilst ES noteiktajiem ražošanas standartiem.

4.9.2 ES daļa no sadarbībai paredzētajiem līdzekļiem ir jānovirza trešo valstu iestāžu, uzņēmēju un darba ņēmēju apmācībai dzīvnieku labturības jautājumos.

4.10 Ir jāizstrādā jauna saziņas stratēģija, kurā būtu iekļauti EUPAW izvērtējumā norādītie aspekti. Tajā jāietver arī nopietns un objektīvs apmācības, informēšanas un saziņas plāns, kas būtu jāsaģatavo jau skolās, lai patērētāji gan mūsdienās, gan

nākotnē zinātu par augstajiem dzīvnieku labturības standartiem, ko nosaka EUPAW, sākot jau ar spēkā esošajiem tiesību aktiem. Līdz ar to viņi varēs pieņemt lēmumus par pirkumiem, pamatojoties uz precīzu informāciju par dzīvnieku labturību.

4.10.1 Ir svarīgi, lai šo uzdevumu veikšanā sadarbotos uzticami un atzīti partneri (piemēram, Eiropas references centru tīkls). Tas ir vislabākais veids, kā aplīdzēt patērētājiem izprast un novērtēt EUPAW priekšrocības, kā arī viņus informēt par ražošanas izmaksām, ko rada Eiropas modelis.

4.10.2 Patērētājam domātajai informācijai nevajadzētu būt atspoguļotai tikai produktu etiķetēs vai reklāmās, bet nozares organizācijām vai iestādēm būtu jāriko informatīvas kampaņas, lai pastāstītu par īstenotajiem pasākumiem un to ietekmi uz ražošanas izmaksām. Mehānismi un līdzekļi, ar ko veicina lauksaimniecības pārtikas produktu noietu iekšējā tirgū, ir piemēroti instrumenti informēšanai par EUPAW.

4.11 Papildus pasākumiem, kas minēti Komisijas priekšlikumā, ir jāapsver arī citi tikpat svarīgi ierosinājumi, kas apkopoti EUPAW izvērtējumā, kurā teikts šādi: "Nodrošināt atbilstošu EUPAW finansējuma palielinājumu turpmākajā periodā atbilstoši politikas pieaugošajām vajadzībām un šajā izvērtējumā norādītajām vajadzībām. Šīs vajadzības ietver palīdzību praktiskai jauno tiesību aktu piemērošanai."

4.11.1 Dzīvnieku labturības politikas negatīvā ietekme uz konkurētspēju ir viens no galvenajiem šķēršļiem noteikumu piemērošanai un izaugsmes un nodarbinātības pieauguma saglabāšanai lauku rajonos, jo īpaši, ņemot vērā grūtības, ko ražotājam rada palielināto ražošanas izmaksu (un pievienotās vērtības) atgūšana no nākamajiem pārtikas ķēdes posmiem. Stratēģijā nav aplūkots, kā novērst pārtikas ķēdes darbības traucējumus un noteikumu negatīvo ietekmi uz konkurētspēju tirdzniecības kanālos vai tirgos, kuri nav saistīti ar mazumtirdzniecību (sabiedrisko ēdināšanu, rūpniecību un eksporta nozari).

4.11.2 Attiecībā uz lauku attīstības fondiem galvenie jautājumi ir šādi:

— lauku attīstības programmu finansējuma palielinājums dzīvnieku labturības atbalstam (gan ieguldījumiem, gan kārtējo izmaksu segšanai),

— atbalsta veicināšana obligāto labturības standartu īstenošanai, izmantojot palīdzības pasākumus, ko ES noteikusi KLP, kas savukārt ir obligāti dalībvalstīm.

4.11.3 Ciešās saistības dēļ tāpat ir jāpūlejas par dzīvnieku labturības politikas saskaņu ar vides aizsardzības, dzīvnieku veselības un ilgtspējīgas attīstības politiku, neaizmirstot par konkurētspēju, kā arī par priekšrocībām patērētājiem, darba ņēmējiem un uzņēmējiem. Šie jautājumi ir jāiekļauj stratēģijas dokumentā.

4.12 Ņemot vērā vienkāršošanas centienus, kas ir 2012.–2015. gada stratēģijas pamatā, kā arī vēlmi izstrādāt standartus, kas paredz pamatnoteikumus par dažādu sugu dzīvnieku labturību un dažādām ražošanas sistēmām, pašlaik nav ieteicams izstrādāt jaunas normatīvās vadlīnijas vai padziļināt pašreizējās, kamēr nav pieņemts lēmums par turpmāko virzību un vēl ir apsverams, vai konkrētajā stratēģijā iekļaujami ūdens dzīvnieki un citu sugu dzīvnieki.

4.13 Attiecībā uz delikāto jautājumu par rituālo kaušanu Komiteja vēlas izmantot iespēju vēlreiz atgādināt savu nostāju, kas pausta tās atzinumā⁽¹⁾, kurā tā apstiprina, ka izņēmums saistībā ar rituālo kaušanu nav saderīgs ar kopējo mērķi (uzlabot dzīvnieku aizsardzību). Inovatīvas tehnoloģijas, piemēram, apdullināšanas kontroles sistēma ļauj tiem, kas vēlas veikt nonāvēšanu ar iepriekšēju elektrisko apdullināšanu saskaņā ar *Halal* noteikumiem, precīzi kontrolēt, cik lielu elektrisko strāvu saņem dzīvnieks. Tas nodrošina, ka dzīvnieks pirms nokaušanas ir pienācīgi apdullināts, taču joprojām dzīvs. Šī ierīce reģistrē katru veikto apdullināšanu un strāvas stiprumu, ko saņēmis dzīvnieks. Tas reāli uzlabo dzīvnieka labturību. Turklāt marķēšanas sistēmas ieviešana, norādot kaušanas metodi, veicinās apdullināšanas kontroles sistēmas izmantošanu. Ir svarīgi, lai Komisija aktīvi atbalstītu tādu sistēmu pētījumus, kas pārliecinātu reliģiskās grupas veikt apdullināšanu, tā nodrošinot dzīvnieku labturību kaušanas laikā.

Briselē, 2012. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ OV C 218, 11.09.2009, 65. lpp.